

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

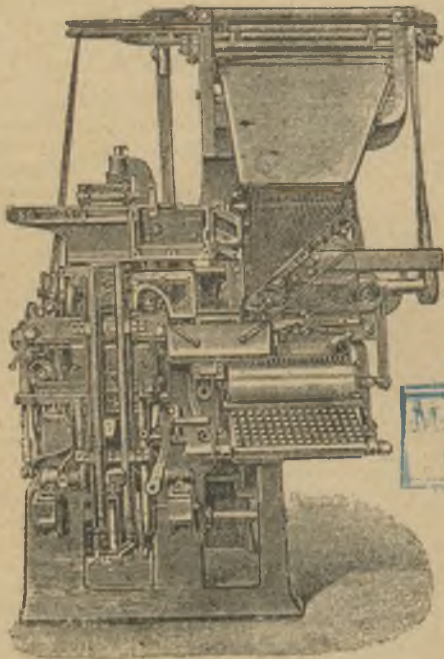
Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).**
M. kir. Államnyomda
 Nándor-tér 1.
M. kir. tud. Egyetemi ny.
 Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).**
Bagó M. és Fia
 Ponty-utca 4.
Goldberger Ignác
 Fő-utca 23.
Heisler Jaroslav
 Várkert-rakpart 1.
Kellér Dániel
 Attila-utca 63.
Müller K. (Münster K.)
 Albrecht-út 3-5.
Wesselényi Géza
 Zsigmond-utca 11.
- III. kerület (Ó-Buda).**
Bartalits Imre
 Remete-hegy.
Bichler I.
 Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton
 Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).**
Anglo-nyomda
 Molnár-utca 24.
Barcza József
 Váci-utca 66.
Belvárosi könyvnyomda
 Váci-utca 79.
Buschmann Ferenc
 Koronaherczeg-utca 8.
Franklin-Társulat magy.
 irod. int. és könyvny.
 Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula
 Aranykéz-utca 1.
Hunyadi Mátyás, Irod. és
 könyvnyomda-intézet
 Zöldfa-utca 43.
Langer Ede és Fia
 Zsibáros-utca 1.
M. kir. posta- és távirda-
 igazgatóság könyvny.
 Főposta-épület.
Mercur kő- és könyvny.
 Kecskeméti-utca 5.
Nagy Sándor
 Papnövelde-utca 8.
Id. Poldini Ede és Társa
 Irányi-utca 1.
Róth József
 Újvilág-utca 6.
Singer Lipót
 Károly-körút 24.
Sűsz Dávid
 Fővám-tér 5.
Székesfővárosi házi ny.
 Központi városház.
Ullmann József
 Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp
 Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t.**
 Vármegeye-utca 11-13.
Wodlaner F. és Fial
 Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).**
Bendiner A.
 Arany János-utca 18.
Berkovits János
 Hold-utca 27.
Budapesti közúti vasút
 r.-t. nyomdája
 Lipót-körút 22.
Czettel és Deutsch
 Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz
 Csáky-utca 13.
Hungária-könyvnyomda
 és kiadó-üzlet
 Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa
 Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fial
 Vadász-utca 26.
Károlyi György
 Kálmán-utca 5.
Kertész József
 Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp
 Arany János-utca 34.
Krausz S. és T.
 Zoltán-utca 11.
Légrády Testvérek
 Váci-körút 78.
Lengyel Lipót
 Vadász-utca 35/a.
Löw Ede
 Váci-körút 80.
Márkus Samu
 Báthory-utca 20.
Magy. kir. postatakarék-
 pénzár nyomdája
 Széchenyi-utca 2.
Pallas, Irod. és nyomdai
 részvénytársaság
 Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
 Részvénytársaság
 Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
 Könyvnyomdája
 Dorottya-utca 14.
Pollák M. Miksa és Tsa
 Akadémia-utca 15.
Preszburger Frigyes
 Arany János-utca 14.
Schlesinger és Kállai
 Bálvány-utca 18.
Thália-nyomda
 Csáky-utca 2/b.
- VI. ker. (Terézváros).**
Ádria kő- és könyv-
 nyomda-vállalat
 Dávid-utca 1/b.
Bróza Ottó
 Váci-körút 17.
Ehrnstein Mór
 Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
 Vörösmarty-utca 56.
Európa, irod. és nyom-
 dai részv.-társaság
 Ó-utca 12.
Fővárosi nyomda, vona-
 lozó- s könyvkötő-r.-t.
 Podmaniczky-utca 39.
Fried és Krakauer
 Dalszínház-utca 10.
Friedmann Á.
 Gyár-utca 54.
Fuchs Samu és Társa
 Podmaniczky-utca 27.
Gelléri és Székely
 Podmaniczky-utca 47.
Gergely Miksa
 Lázár-utca 2.
Glückselig M.
 Hunyady-tér 7.
Goldschmiedt Lipót
 Révay-utca 6.
Gross és Grünhut
 Gyár-utca 32.
Herrman Ignác
 Szerencsen-utca 20.
Hornánszky Viktor
 cs. és kir. udv. könyvny.
 Aradi-utca 14.
Hunnia könyvnyomda
 Teréz-körút 3.
Kassino Jakab
 Király-utca 26.
Kaufmann József
 Vörösmarty-utca 52.
Kellner és Mohrlüder
 Gyár-utca 31.
Klauber Ignác
 Új-utca 6.
Korvin Testvérek
 Révay-utca 14.
Kosmos műintézet, kő-
 és könyvnyomda r.-t.
 Aradi-utca 8.
Kunoss Vilmos és Fia
 Teréz-körút 38.
Löbl Dávid és Fia
 Andrassy-út 19. és
 Nagymező-utca 26.
Luszt Sándor
 Gyár-utca 50.
Minerva kő- és könyv-
 nyomda (tul. Gansl Zs.)
 Szerencsen-utca 7/9.
M. kir. államvasutak
 menetjegy-nyomdája
 Csengery-utca 33.
Markovits és Garai
 Lázár-utca 13.
Muskát Béla
 Teréz-körút 27.
Neumayer Ede
 Proféta-utca 7.
Orsz. központi községi
 nyomda-részvénytárs.
 Váci-körút 61.
Pollacsek Mór
 Ó-utca 38.
- Posner K. Lajos és Fia**
 Csengery-utca 31.
Quittner József
 Váci-körút 16.
Radó Izor
 Váci-körút 1.
Rigler József Ede r.-t.
 Rózsa-utca 55.
Schmelcz és Schillinger
 Csengery-utca 51.
Schmidl Sándor
 Szerencsen-utca 6.
Wellesz és Krammer
 Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).**
Árpád kő- és könyvny.
 (Klein és Kronstein)
 Valero-utca 9.
Athenaeum, irodalmi és
 nyomdai részv.-társ.
 Kerepesi-út 54.
Bárd J.
 Miksa-utca 17.
Brunner E. és Társa
 Csányi-utca 13.
Deutsch József
 Károly-körút 7.
Elek Lipót
 Kertész-utca 37.
Galitzenstein H.
 Dohány-utca 68.
Garai Mór
 Károly-körút 3.
Goldfaden Márk
 Kerepesi-út 36.
Gonda és Társa
 Akácfa-utca 50.
Hedvig S.
 Dohány-utca 12.
Löbl Mór
 Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond
 Csömöri-út 54.
Nagel István
 Vörösmarty-utca 17.
Neuwald Illés
 (tul. Berger Ármin)
 Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda
 Rombach-utca 8.
Propper Leó
 Erzsébet-körút 35.
Reich Ármin
 Dohány-utca 84.
Roth és Krausz
 Kertész-utca 23.
Rubin J.
 Király-utca 13.
Spatz Henrik
 Dob-utca 55.
Spinner és Schwarz
 Valero-utca 12.
Spitzer Márk
 Klauzál-utca 31.
Stern Péter
 Kazinczy-utca 35.
- Vasvári és Társa**
 Csömöri-út 13.
Wendt-féle könyv-
 nyomda stb.
 Károly-körút 19.
Zeisler M.
 István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).**
Budapesti Hírlap nyomd.
 Röck Szilárd-utca 4.
Özv. Fried Ignáczné
 József-utca 14.
Fritz Ármin
 József-körút 9.
Hell I. Ede
 Luther-utca 4.
Jäger H.
 József-körút 42.
Klein Vilmos
 Kerepesi-út 73.
Kohn Simon
 József-körút 5.
Kossuth Lajos-nyomda
 (tul. Lauffer Jakab és
 Holländer József)
 Újvásártér 5.
Lauffer Jakab
 Kerepesi-út 65. és
 Nagyfuvaros-utca 11.
Révai és Salamon
 Üllői-út 18.
Rózsa Kálmán és neje
 Szentkirályi-utca 30.
Schulcz Adolf
 Baross-utca 81.
Stephaneum (a Szt. István-
 Társulat nyomdája)
 Szentkirályi-utca 28a.
Szent Anna-nyomda
 Baross-utca 66-68.
Szent Gellért-nyomda
 (Valter E.)
 Práter-utca 44.
Szent László-nyomda
 Röck Szilárd-utca 28.
Weissenberg Ármin
 József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).**
Engelmann Mór
 Vámház-körút 15.
Műszaki irodalmi és
 nyomdai vállalat
 (Feldmann Mór)
 Soroksári-utca 5.
Pátria-nyomda részvény-
 társaság
 Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).**
Előő kőbányai könyvny.
 Jászberényi-út 1.
Lőrinczi F.
 Maglódi-út (Qyűjtő-fogház).
Merendiák Károly
 Liget-tér 4.

LINÖTYPE

a legnagyobb munkaképességű

szedő-, öntő- és osztó-gép.

Munkaképességét semmiféle más szedő-gép sem közelíti meg. Eddig több mint 7500 gép van üzemben. Töketörlesztése Amerikában és Angliában 5°/_o-ban van megállapítva, miután bebizonyult tény, hogy a LINÖTYPE helyes kezelés mellett egy emberöltőt meghaladó ideig is eltart. Az osztással, mivel a gép önműködőleg dolgozik, nem kell bajlódni. Tetszés szerinti sorszélességre lehet rajta szedni, egészen 28 círcsorig. Kezeléséhez csak egy személy kell. Németországban óránként átlag már 9000 betűt szednek rajta. A LINÖTYPE elterjedésének most már mi sem vehet gátat. Felülmúlhatlanságát és nagy munkaképességét semmi sem bizonyítja jobban, mint az a sok utánrendelés, a melyeket a következő cégek tettek:

Münchener Zeitung, München.
Hamburger Neueste Nachrichten, Hamburg.
Saardruckerei, St. Johann a. d. S.
Pfälzische Rundschau und Generalanzeiger,
Ludwigshafen a. R.
Essener Volkszeitung, Essen a. R.
Generalanzeiger, Würzburg.
Leipziger Tageblatt, Leipzig.
Leipziger Neueste Nachrichten, Leipzig.
Noekar-Zeitung, Heilbronn.
Fränkischer Kurier, Nürnberg.

Hiring & Fahrenholtz, Berlin.
Ostdeutscher Grenzbote, Stallpönen.
Louis Schneider & Co., G. m. b. H.,
Berlin.
Zeitung für Pommern, Kolberg.
E. Mühlthaler, München.
Annaberger Wochenblatt, Annaberg i. S.
Der Gemeinnützige, Varel, Oldenburg.
Koblenzer Zeitung, Koblenz.
Beobachter, Asehaftenburg.
Generalanzeiger, Remscheid.

Hildesheimsehe Zeitung, Hildesheim.
Generalanzeiger für Bonn und Umgehung,
Bonn.
Neues Tagblatt, Stuttgart.
Offenbacher Zeitung, Offenbach a. M.
Chemnitzer Tageblatt, Chemnitz.
Neues Wiener Tagblatt, Bécs.
Gebrüder Stiepel, Reichenberg.
Reichswehr, Bécs.
Friedr. Irrgang, Brünn.
A. Edlinger, Innsbruck.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX Bővebb felvilágosítást ad XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

a Mergenthali szedőgép-részv.-társaság

vezérképvisellete Ausztria-
Magyarország részére

DUKES M. utódai, BÉCS, I., Wollzeile 6.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓ-
HIVATAL

Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

Az egri érseki liceumi nyomda.*

(Folytatás és vége.)

A Szent István-Társulat alelnöke Danielik János, az érsek beleegyezésével Egerbe hívta meg *Tóth István*, akkor Pesten, az Emich-féle nyomdában működő akcizensz-szedőt, ki 1857-től 1860. évi januárig dolgozott Emich G. nyomdájában, hol a jelenlegi Athenaeum irodalmi és nyomda-részvénytársulat igazgatóját: *Emich Gusztávot* tanította a szedés technikájára, különösen a hangjegyszedésre, mi akkor nálunk Magyarországon új találmány volt szakmánkban. Tóth 1846. évben lépett be mint tanuló a Trattner-Károlyi-féle nyomdába, hol őt a magyar szabadságharcz érte. Innen mind a tizenhatsz tanuló külön-külön csapatokba soroztatta be magát egy napon és midőn ezt faktoruk, a jó öreg Gyurián bácsi megtudta, majd hanyatt vágódott s annyira el volt keseredve, hogy ő is megvált a nyomdától. Tóth súlyos sebei következtében, melyeket az olasz katonai lázadás alkalmával (1848. június hó 11-én) a Károlykaszárnyában kapott, hosszú ideig betegeskedett s felgyógyulása után 1857. évig külföldön tartózkodott.

A mint Tóth István az egri érseki liceumi nyomda igazgatását 1860. január 1-én átvette, hamarosan új betűket hozatott, a személyzetet szaporította, hogy a kiszemelt nagyszabású művek, úgymint a Magyar Encyclopaedia kis 4-ed alakban, 10.500 példányban, a Szentek élete ugyanoly alakban, 10.500 példányban, a Cantu Caesar világtörténete nagy 8-ad, 2000 példányban, munkába vétethessenek.

1862-ben sajtó alá került Bartakovics Béla érsek költségén a Szent-Irás, kis 4-ed alakban, mely sűrű garmond szedéssel, kéthasábosan, 220 ívre terjedt és négy kötetben 10.500 példányban nyomatták. E munkát Tárkányi fordította és kéziratát székereen hozták Egerbe — Egyekről,

hol ez időben Tárkányi plébános volt; de ő bejött Egerbe lakni abban az időben, midőn a Szentirást szedték, hogy a javításokat végezze, mert nagyon sietette a munkát s volt idő, hogy hetenkint hat ívet szedtek és nyomtak abból.

És midőn a nyomda működése javában volt, úgy, hogy új gép és sajtó felállításáról gondolkoztak az illetők, 1863. június 15-én a Szent István-Társulat a nyomda bérletéről lemondott.

Ennek az volt az oka, hogy Danielik János — mint a társulat alelnöke — az alapszabályok ellenére, politikai szereplésre adta magát, gróf Pálffy Mór királyi helytartónak jobbkeze lévén, azzal a tervvel foglalkozott, hogy a magyarokat bevigye az osztrák birodalmi gyűlésbe. De ő úgy politikai tervével, valamint a Szent István-társulat elnökségével megbukott és így minden általa megkezdett vállalatot — a nyomdát, enciklopédiát stb. — megbuktattak a társulathoz.

A mint a társulat a bérletéről lemondott, Tóth István ajánlatára a nyomdát ez idő óta házilag kezelték. Tóth megmaradt a nyomda technikai igazgatójának, egyházi igazgatójának pedig Stephanovszky Sándor liceumi tanárt neveztek ki.

Most már a munka is fogyott, mert a megkezdett nagy munkák be lettek fejezve, újakat pedig a társulat nem adott és így a nyomda csendesebben kezdett működni. Csak 1865-ben a nagy Bartakovics-Album, melyet az egri káptalan adott ki az érsek aranymiséje alkalmából, adott kis lendületet. Az új alkotmányos idő beálltával azonban, 1868 óta a katolikus tankönyvek kiadása által élenkülöni kezdett, úgy, hogy 1872-ben a második gyorsajót állították fel.

Ugyancsak a hatvanas évekre esik Tóth István szakirodalmi tevékenysége is. 1865-ben indította meg a *Gutenberg* című első magyar nyomdászszaklapot.*

1868-ban a nyomda abban a kitüntetésben részesült, hogy a magyar orvosok és természet-

* A *Gutenberg* első számának első oldali hasonmását az olvasó lapunk 1894. évfolyamának 206. oldalán találja.

* Az első közlemény májusi füzetünkben található.

vizsgálók által Egerben tartott nagygyűlése alkalmával, az elnök-érsek beleegyezésével, meghívást kapott az 1869-ben Fiumében tartandó gyűlésre, hogy a napi hivatalos lapot kiállítsa, mit Tóth István két szedőjével, Novotha Jánossal és Nyéky Gyulával, mindnyájuk, úgy az érsek, mint a természettudósok melegezésére teljesített, mert nemcsak a nyomdai kiállítást végezte, de a szerkesztéssel is megbízták.

Ebben az időben Fiumében nem volt magyar nyomda, felkérték tehát az ottani olasz és horvát nyelvet beszélő nyomdászt, hogy engedje át nyomdáját egy hétre a természettudósoknak, mit ő kártérítés mellett megtett. Volt tehát nyomdahelyiség, meg olasz és horvát nyelvre berendezett nyomda, de nem voltak magyar ékezetű betűk, ezeket pedig, hogy az ott levő betűkhöz hasonlók legyenek, Bécsből kellett megrendelni; képzelhető, hogy mily nehézségekkel küzdöttek Fiumében a magyar szedők s az egri érseki liczeum magyar nyomdásza.

1872-ben kinevezte az érsek Stephanovszky Sándort az érseki egyházmegyei könyvtár őrévé s helyét a nyomdánál *Luga László* nyugalmazott pap és újságíró foglalta el, kivel Tóth István huszonöt évet töltött el a nyomda igazgatásában. Tóth István 1897. szeptember 12-én kérte az érsektől felmentését, úgyszintén *Luga László* is, kiknek helyeit *Domitrovich Károly* és *Cserhalmi Péter* foglalták el.

A lefolyt huszonöt év legnevezetesebb eseménye volt Bartakovics Béla érsek 1873. május 30-án történt elhunytja. Már élte utolsó éveiben kezdett lankadni lélekereje s megérezte ezt a nyomda is. Mert míg 1860. évtől rendszeresen minden évben meglátogatta a nyomdát, az utolsó három évben már csak egyszer tehetette azt meg. Utóda az érseki széken dr. Samassa József szepesi püspök lett, ki szintén több munkát nyomtatott s különösen a Bartakovics B. által kiadott 220 éves Szentirást újra nyomatta 5000 példányban.

Ebben az időben — huszonöt év alatt — a nyomda főfoglalkozása iskolai és egyéb, nagyobb-részt egyházi irányú könyvek kiállítása volt és kizárólag nagyobb munkákkal látta el magát, így az úgynevezett akcidensz-munkákat mellőzte, hagyván azokat az újon alakult és erre berendezett nyomdáknak.

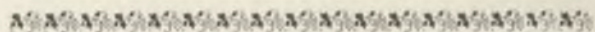
E munkák között első helyen áll a Zsasskovszky Testvérek-féle hangjegy-irodalom, mintegy 18-féle tankönyvvel iskolák, dalárdák, egy-

háziak és világiak számára, ezek között megemlítendő az Énektár 65 ívvel, 4-ed alak, ebből eddig két kiadás fogyott el 5000 példányban, Énekkönyv, 8-ad, 22 ív, évenként elfogyott 2000—3000 példány, Kántorkönyv, Manuale, 60 ív, 4-ed, évenként 100—200 példány kell, nyomtatott 3000 példányban, Egri Dalnok, 8-ad, öt füzet, 4—5 ívvel és Kis Lantos 16-od, négy füzet 3—4 ívvel, ezek eddig 70—80 ezer példányban fogytak el, mindenkor 5000 példányban nyomattak.

Utána következik a Szent István-Társulat, mely Katekizmusait és Bibliáit eddig itt nyomatta, — míg saját nyomdája nem volt — és pedig: a Deharbe-féle, úgynevezett egri katekizmusokat, évenként: elemi kat. 100.000 péld., 2 ív 8-ad, kis kat. 60.000 péld., 6 ív, közép 10.000 péld., 12 ív, nagy 5000 péld., 19 ívben; továbbá a Róder-féle bibliákat magyar, német, tót, illir és horvát nyelven évenként 100.000 példánytól 3000 példányig.

Ezek a munkák szükségessé tették, hogy az avult gyorssajtók helyett újabb szerkezetűeket állítsanak fel, mit 1892. és 1896-ban megtettek.

Ma már Egerben az érseki liczeumi nyomdán kívül 1893 óta a jól berendezett és szép munkákat végező *Egri nyomda-részvénytársaság*, továbbá a *Löv Tóbiás* és a *Baross*-féle szerényen berendezett nyomdák működnek.

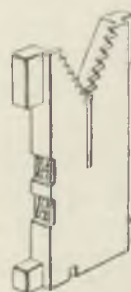

Kétfajta betűt szedő Linotype.

Ez új szerkezetű szedőgép teljesen fel fogja forgatni a géppel történő szedést. Elérjük ezzel, hogy a szedő — a Linotype eddigi billentyűzetének segélyével — kevert szedést is képes lesz előállítani, legyen az akár

1. ábra.

2. ábra.

félkövér vagy kurzív jellegű betűkkel váltakozó. Az új gép megengedi a kiemelő betűkkel kevert szedésnek majd ugyanakkora gyorsasággal való előállítását, mint a sima szedését. Ugyanezeket az előnyöket nyújtja e

javítás hírlapok, folyóiratok és más effélék szedésénél, mikor a szövegben kiemelő részek fordulnak elő.

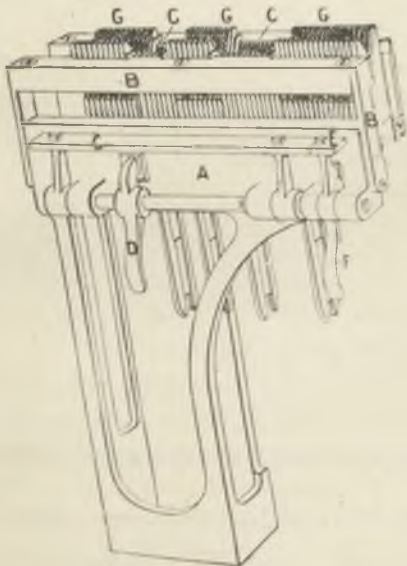
Az új gép szerkezetének főbb részei teljesen hasonlók a közönséges Linotype-hoz és ugyancsak oly módon történik rajta a szedés, azzal a különbséggel, hogy a kiemelő betű szedésénél egy kis fogantyút állítunk be. A működés teljesen automatikus. A fogantyú beállításán kívül egyéb új működést nem kíván a gép. A szedő néhány percz alatt elsajátíthatja az új géppel való bánásmódot.

A közönséges Linotype oly matriczákkal dolgozik, mely csak egy betűképet mutat. Az új gép kétbetűs matriczával van felszerelve. A felső betűkép a rendes szedés betűjét mutatja, míg az alsó a kiemelő betű képe. Mindkét kép egyazon betű mása.

Az új gép gyűjtő-elevátora, melyben a matriczák, mint rendszeren, egymás mellett vannak beosztva, egy fogantyúval (*F*) van ellátva, melynek célja az *E* kis szánkát ez elevátorba betolni és visszahúzni.

Ha a kis szán vissza van húzva, ez esetben a matriczák rendes helyzetükben fekszenek és a közönséges betű képét öntjük ki.

Ha pedig valamely kiemelő betűt akarunk alkalmazni, úgy az *F* fogantyút előre húzzuk, mi által az *E* szán a gyűjtőcsatornába illeszkedik. A gyűjtőbe eső matri-

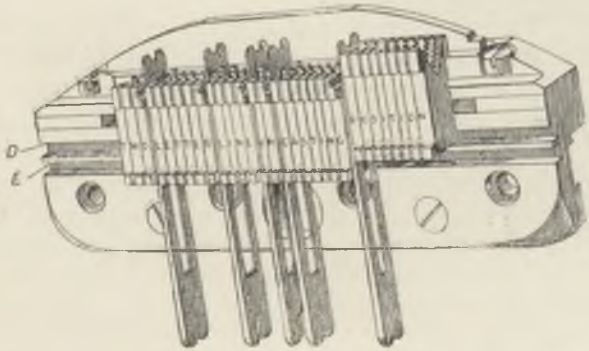
3. ábra.

czák a szán által megakadályoztatnak, hogy épp oly mélyre essenek, mint a többiek és belekapaszkodnak fülekkel egy másik, valamivel magasabban fekvő gyűjtőcsatornába, minek folytán a matricza alsó betűképe a fölötte levő betűképpel egyforma magasságra jut. Az *F* fogantyú segítségével tehát egész sorokat is szedhetünk kiemelő betűkkel; viszont ha a fogantyút nem működtetjük, ugyanazokkal a matriczákkal közönséges szedést állíthatunk elő.

Ha a sort végigszedtük, úgy az a rendes módon az öntőkészülékhez kerül, mint a 4-ik ábra mutatja.

Az új szerkezetű öntőkészülék abban különbözik az eddigétől, hogy két csatornával (*D* és *E*) bír. Az alsó csatorna feladata ama matriczák füleit felfogni, melyek az alsó vagy normális helyzetben fekszenek, hogy az alsó betűket előállíthassuk.

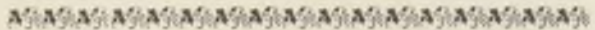
Öntés után a matriczák a rendes módon kerülnek az osztóba; különös készülékek gondoskodnak arról, hogy valamennyi matricza egyforma magasságba kerüljön.

4. ábra.

Az új géppel járó készülékeket a már használatban levő Linotype-gépeken is lehet alkalmazásba venni.

Az eddigi gépek öntőkészülékeit azonban nem lehet az új eljáráshoz használatba venni; ellenben az új gépek öntőkészülékei alkalmasak a régi gépekre is. Egybetűs matriczák egyformán működtethetnek mindkét szerkezetű szedőgépen.

Párisi levél.

A párisi kiállítás nyomdászati részéről nem sokat lehet írni, mivel az úgy mennyiség, mint minőség tekintetében gyenge lábon áll. A mi új és megtekintésre méltó, az Németországból és Amerikából került ide. Nincs olyan pavillon, mely tisztán a nyomdászatot és a rokonszakmákat foglalná magában; ellenben lehet több épületben találni egy-egy nyomdai gépet.

Legnagyobb feltűnést kelt a *The Newyork Times* nyomdája, melyben hat Linotype-pal szedik a kiállításban megjelenő napi lapot. Figyelemmel néztem egyideig a munkát és arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez a nyomda csak reklám céljából használja a gépeket, mivel az alkalmazott női és férfi szedőszemélyzet nyelvtan dolgában gyenge lábon áll és olyan korrekturákat csinálnak, hogy 100 sorból sokszor 30—50-et el kell dobni és újra szedni. Más cégeknek is vannak gépeik, de munkaképességükről nem lehet meggyőződést szerezni, mivel csak arra való, hogy a laikus közönségnek megmutassák, hogyan kell rajtok dolgozni.

A mi a szedést illeti, sem anyagban, sem a segéd

eszközökben semmiféle újat nem láttam; sőt valami igazán szép nyomtatványt sem lehet látni. De e helyett vannak a roppant mennyiségű reklám-kártyák, prospektusok és más egyebek között annyi rossz, látszólag zugnyomdákából kikerült nyomtatvány, a mennyit még schol sem láttam. Az ily díszművek számát néhány magyarországi vidéki nyomda is szaporítja. Nem tartom magam hivatott kritikusként, de azt hiszem, hogy a francia nyomdászat nem állhatja meg a versenyt Európa legtöbb államával.

Nemcsak a nyomdászat áll így, hanem a mennyire a kiállított sajtók után ítélni lehet, a gépgyártás is. A gépek a legnagyobb mértékben primitívek, kidolgozásuk durva, pontatlan és egyetlen gyorsajtó oly zakatolást idéz elő, mint három német gyártmányú gép. A legtöbb nyomdai gép nem is francia és leginkább megemléstésre méltó a *Le petit Journal* hat-szint nyomó rotációsója. De ennek is akadt konkurrens az egyesült nürnbergi gépgyár óriási rotációsójában, melyen gyönyörű illusztrációkat nyomnak erős, simított papírra.

Igen érdekes és szép a *Scheller és Giesecke* cég új Windsbraut nevű gépe, mely lényegesen különbözik az eddig használatban volt gépektől. Első sorban nincs kocsija, az alap négy hosszú sinen, apró gurigákon szalad, a nyomóhenger szüntelenül forog, berakószerkezete pontos és a zökkenéstől sűrített levegő védi, mely a gép végén alkalmazott vastartályba van szorítva és melynek erejét egy óra jelzi.

Van még kiállítva egy orosz találmányú hat szint nyomó rotációsó, mely egészen új szerkezet, a menyinyiben az egyes színek egy hengerre nyomódnak és miután minden szín rajta van, lesz átnyomva a papírra. Sajnos, ezt a gépet nem láttam működésben.

A roppant nagy számban felhalmozott rokonszakmabeli gépek közül legérdekesebb egy berlini gyárnak papíröntőgépe, mely mintegy 12—13 méter hosszú. A gép elején egy víztartóban van a vízszertű papíryanag, melyet hengerekre kifeszített vászon továbbit és meggy vagy 50 hengeren keresztül, míg végre a másik végén egy hengerre tekerődik fel a másfél méter széles, kész papír.

De ha mint nyomdászok nem is érdemelték ki a babért a francziák, litografusaik valódi művészek. Az apróbb nyomtatványoktól a két-három méteres plakátokig mind vetekszenek művészi kiállításukkal. Egyik a másikat mulja felül és az ember tényleg nem fárad bele nézésükbe.

Természetesen számtalan festékgyár, hengeranyaggyár, öntöde és egyéb idevágó szakma van bel- és külföldi gyáraival képviselve, melyeket elsorolni nem tartok szükségesnek, mivel reánk nézve nem kiváló fontosságúak.

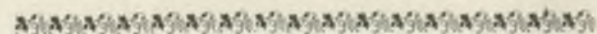
Miután azonban tudósításom így nagyon is rövid lenne, elmondok még egyet-mást Párisról és a nyomdai viszonyokról, a minnek talán szaktársaim még hasznát vehetik,

Mindjárt elején kijelenthetem, hogy én nem nagyon szívesen dolgoznék Párisban. Hogy miért nem? Mert a fizetés rossz, a munkaidő nagy, a nyomdák átlag piszkosak, rosszul berendezettek és egészségtelenek; végül mert idegen embernek tanulni, vagyis továbbképezni Párisban nem lehet. Az árszabályszerinti fizetés 30 frank hetenkint, a mi különösen a jelenlegi viszonyok között körülbelül annyi, mint nálunk a 13 forint. Igaz, hogy a jobb nyomdákban és a régebben ott állóknak 45—50 frank az átlagos fizetésük, de egy idegennek még sem adnak a minimumon felül, sőt örülhet, ha nem teszik számolásba, mert ez esetben még a minimumot sem keresi meg. A szekrény-beosztás egészen más, mint nálunk avagy Németországban s nem egy, hanem két kis szekrényből szednek, melyek egymás fölé vannak állítva. Ha még meggondoljuk, hogy mit tesz egy nyelvet szedni rosszul írott kéziratból, melyet nem értünk, úgy mindenki átláthatja, hogy egy idegennek bajos itt megélni. Hozzájárul ehhez, hogy a francia szaktársak éppen nem udvariasak és nem szívesen segítenek külföldi szaktársaikon; a franczián kívül más nyelvet ezer közül csak egy beszél. Kézirattartót, vinkelt, hajót, árat és pinczettát a szedő köteles belépésekor magával hozni.

Az élet Párisban elég szép, ha a szükséges anyag rendelkezésre áll. Látnivaló van annyi, hogy ha egy évig itt időznék sem láthatnék mindent, mit díjtalanul látni lehet. Szerencsére a legjobb időben tartózkodtam itt, mert közbeesett július 14-ike, mely a francziáknak nemzeti ünnepe és tart három éjjel és két nap. Ez idő alatt szünetel a munka még a nyomdákban is. Este fényes kivilágítás volt és tűzijáték. Minden nagyobb utcakeresztezésnél emelvényeket készítettek, melyeken zenekar játszott. Este azután muzsikaszó mellett folyik a tánc a nyílt utcákon. Szabad e három estén minden, a fiatal embereknek joguk van az ünnepeken résztvevő leányokat még megcsókolni is.

De hát én, mint idegen, csak mint passzív néző élveztem az ünnepegeket.

LIGETI JENŐ.

Magyarországon át — Amerikáig.

(Felolvasta szerző a Szakkör 1900. április 20-én tartott havi ülésén.)

(Folytatás és vége.)

Oh, kérem, ne ijedjenek meg, a viláért sem akarom ennek a világvárosnak nevezetességeit elmondani, annál is inkább nem, mert ezideig még magam sem láttam. E helyett inkább adjanak tanácsot, hogyan juthatnék én Amerikába, hogy czímeknek megfelelőleg referáljak, a nélkül, hogy hajóra ülnek, mert a víztől — mint már előbb említém — igen félek.

Hallgatásukból következtetem, hogy e kérdést megoldani nem tudják, de nem is akarják és ezt értem is, mert önök — jól tudom, csak szeretetből — már nem is Amerikába, hanem az alvilágba szeretnének

juttatni; de e jó kívánatuk közben elfelejtik, hogy én nős vagyok, már pedig nem hiszem, hogy Mefisztónak kellene oly ember is, a ki — keresztet visel.

Előbb felvetett kérdéseimre tehát napirendre térve, sietek magamnak válaszolni azzal, hogy ez egyszer jöjjön el Amerika én hozzám, így talán könnyebb is lesz az itteni gyors haladást szakmánk czélszerűsége tekintetében rövidesen ecsetelnem.

Amerika!

Nem sok ideje még, hogy e név említésekor a vén Európát mindannyiszor félenkség fogta el, a hányszor csak erről meglepő dolgokat kellett hallania. S a féltékenység idővel irigységgé fajult, annyira, hogy már nem is adott hitelt az ottani nagy dolgok megtörténtéről szóló híreknek.

És így nagy átalakuláson kellett átmennünk, hogy elérhessük azt, hogy a jelenben már csendes megnyugvással vesszük meg azokat a kacsákat is, a melyek elég hizott állapotban szelik át az Oceánt.

S e világsodák óriási hordereje annak idején magukhoz ragadták Európának ama kiváló egyéneit is, a kikben a teremtő képesség elvitázhatalan tulajdonjoggal birt és mintegy serkentették őket a jövőre, hogy nemes ambíciójukkal nevüket halhatatlanná tegyék. S hogy ez nem képelet, bizonyítja az a megszámlálhatatlan technikai vívmány, melynek létezését (ide nem értve a vaskollégát) ma már egész természetesnek is találjuk a nélkül, hogy ennek eredeti kútforrását keressük.

Igy én is lemondok ennek további fejtegetéséről és visszatérek az amerikai kollégák által művelt grafikai munkák mikénti előállítására. Igaz, hogy erről igen keveset szólhatok, a mennyiben a köztünk lévő távolság nem engedheti meg a szorgos utánjárást az ottani fejlődésről; de azért annyit mégis sikerült kipuhatolnom, a mennyivel elegendőnek találok e hosszasan tárgyalt értekezésemet bezárni.

Nem régen az a szerencse ért, hogy egy amerikai minta-kollekciót lapozhattam végig, de nem egyszer s nem is kétszer, hanem számtalanszor s így ragadt reám az a kevés, mit elmondandó vagyok.

Kezdem a minta-kollekció címlapján. Ez oly nemes egyszerűséggel volt megoldva, hogy első pillantásra csodálkozásomat kellett kifejeznem a felett, hogy mikép lehetséges ezt egy ily díszes társaság élére állítani, és csak később ismertem el, hogy az méltó helyen van. Igaz, hogy nem volt más rajta, mint egy három sorból álló cím és egy csunya angol pofába bujtatott schweizerdegen.

Volt a sok között még egy boríték-címlap is, a melyen a balsarokban egy igen szép missz díszelgett; úgy hiszem, egy általuk ünnepelt művésznő lehetett, alatta volt egy sor, mely aláírásnak egy kissé nagy lett volna, de főcímsornak meg igen kicsiny. És mégis az volt. S volt pedig ez — nem *missor* — mint azt cleinte hittem, hanem egy *cséplőgép-árjegyzék*. Vagy pedig egy harisnyakötő-gyárnak a czéggkártyája azzal dominál,

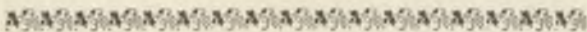
hogy a kártya közepén egy még pongyolában lévő diva a jobb térdén pihenteti bal lábikráit s úgy gyönyörködik vadonatúj harisnyájában. A czég neve pedig szerényen húzódik meg a kártya jobb szögletében.

Ilyen és ehhez hasonló mintákkal még sokat tudnék foglalkozni, de ezzel — azt hiszem — egyelőre eleget mondtam arra nézve, hogy hogyan gondolkoznak túl az Oceánon a nyomdászat szabad fejlesztéséről. Az e kollekczióban összehalmozott munkák megfigyelésénél azt tapasztaltam, hogy náluk nincs szabály, mely gondolkodásukat megkötné és mégis bizonyos melegség vonul végig munkáikon, a mely a szemlélőt leköti és egyúttal kötelezi a továbblapozásra és ezt nyugodtan meg is teheti a nélkül, hogy azt később megbánná.

Miután ezzel a végére értem felolvasásomnak, először is elmaradhatatlan kötelességemnek tartom megköszönni az önök részéről irántam tanúsított emberbaráti szeretetüket. Másodszor engedjék végül megmagyaráznom azt a sok kérdőjelt, a mit fürkésző szememmel több hallgatóm arcán felfedeztem, a melyből tisztán azt olvasom ki: hogy lehet német, francia, angol és amerikai nyomdászatról oly egyénnek tárgyalni, a ki még maga sem volt tovább a „Disznófőnél“ s hozzá még e nemzetek nyelvét sem érti, hogy így legalább garanciát nyujtana az általa elmondottakért?

Feleletül röviden annyit tartok szükségesnek erre nézve megemlíteni, — mint már e felolvasás kezdetén is tettem, — hogy nem szükséges ehhez sem a nyelvezet (bár szerencsés, ki bírhatja), sem az otlélet, ehhez csak egy feltétel kell s ez az *önakarát*. S a ki ezzel bír, az is csak *valami*, hogy gazdagnak érezhesse magát akkor is, ha egy fagaras sincs a zsebében.

BUTKOVSKY BERTALAN.

CSARNOK.

Vázlatok mainzi és párisi utamról.

I.

A buzgó keresztény messze tájról elzarándokol a szent földre, hogy azt a földet tapossa, a melyen valamikor a Megváltó járt. Az én lelkemet is rég betöltötte a vágy, hogy a távol Rajna partján ama várost láthassam, melynek falai közt Gutenberg mesterünk napvilágot látott, a honnét magasba tört nagy szelleme, hogy onnan, a kultura egéről — nem mint csillag — mint éltető nap szórja szét áldásthozó sugarait a földre, szétűzve az emberi szellemet addig lenyűgöző sötétséget. Mainzból pedig oda, a hol a folyton előretörő emberi szellem világünnepet ül: Párisba s a hol az ő isteni művén felépült kultura, művészet fejlődését mutatják be, a halomra hordott emberi alkotásokban mindenütt az ő nagy szellemének nyomaival találkozva.

Mikor ez évi június hó 17-én este a nyugoti pályaudvarról kirobogott velem a vonat, még sokáig fülemben csengett a búcsúdál, melylyel dalostársaim búcsút vettek tőlem. A sötét kupéban azután volt időm gondolkozni a messze útról, a melyet heutzúni czélom volt.

Hajnali négy órakor érkeztem *Pozsonyba*. Egy emlékezetes nap eltöltése után — melyen e szép fekvésű határvárost és

környékét megtekintettem — Bécsbe érkeztem, a hol kétnapi tartózkodásom alatt fölkerestem a műgyűjteményeiről híres múzeumot is. A képtár negyvenöt termében a festészet remekei láthatók. Érdemesnek tartom megemlékezni a bécsi egyesületi helyiségben látottakról. A nagy olvasóterem falait keretekbe foglalt akcezidensz-műlapok horitják, a mi igen jó benyomást tett reám.

Bécsből egészen Linzig éjjel utaztam. Innen Salzburgba való megérkezésemig a legszebb tájakban gyönyörködhettem. Pompás fenyveserdők között haladtunk; a távolban pedig egy-egy tó vize csillámlott a nap sugaraitól.

Salzburgban a pályaudvartól szép fasor vezet a városba. Utam a *Mönchsberg* alján egy szűk utcában, Mozart szülőháza mellett vitt el. E hegyről, a melyre merőlegesen járó villamos vasut visz föl, remek kilátás nyílik a városra. Innen látom a Salzach folyó partján a német stílus emeletes épületet, melynek homlokzatán ott áll szép gót betűkkel, vörösrre festett inieziáléval: *Buchdruckerhaus*.

Elhagyva e természeti szépségekkel bővelkedő várost, a délután induló gyorsvonattal utaztam tovább *München* felé; a hová este érkeztem meg. A pályaudvartól jövet egy üzlethelyiségben működésben látható a *Typograph* szedőgép, melynek szerkezetét készséggel mutatják meg az érdeklődőknek; emlékül magam kalimpáltam le egy sort. E kedélyes művészváros előkelő részében lépten-nyomon találkozunk a várost jellemző műkereskedésekkel; művészeinek állandó kiállításában, a *Glaspalaisban*, a melyben közel kétezzer műtárgy van jelenleg kiállítva, magam is megfordultam.

Münchenből elindulva, Ulmon keresztül kilenczórai út után *Stuttgartba* jutottam, mely város a német nyomdászvárosok sorában az első között foglal helyet. Néhány órai itt tartózkodásom alatt ellátogattam a város egyik díszett képező *Königl. Schlossgartenba*. Az úttól megviselt testemnek jól esett e kert balszamos levegője. Az óriási kiterjedésű kert díszítésére szolgál a szoborcsoportozatokon kívül mitológiai alakokat ábrázoló számos szobor.

Utam egyik céljához, *Mainzhoz* közeledem. Mikor a vonat a Rajnán épített vasuti hídon át a város területére ér, már messziről barátságos üdvözlétül felénk int a város új parkjában a zöld pázsiton virágokból kirakott *Willkommen*.

A jó mainzi nép, eltelve nagy fia emlékével, nagy örömmel s szeretettel ékesítette fel hajlékát. A rajnamenti közeli erdőkből hordták be az erdő ékességeit: fenyőállattal telített levegőben jártunk. Mint tömjénfűst szállt szerte illata s lebegte körül a kapuk, az erkélyek fölé elhelyezett Gutenberg-szobrokat.

Sorra kerestem az emlékeket. Elfogultan léptem be a *Hof zum Jungen* kapuján, a melyben Gutenberg első mainzi nyomtatóműhelye volt s a melynek maradványai ma is megvannak. Megelevenednek előttem régmúlt idők emlékei. Távol ködében látom őt, a mestert, a mint nélkülözések között, kortársaitól félreismerve, munkálkodik ideálja megvalósításán. Áll még szülőháza is, valamint Gutenberg-Fust-Schöffers *marktplatzi* háza a históriai emlékü *Domkirche* közelében; az épület, melyben Fust-Schöffers nyomdájá volt s a melyhez egy újabb részt építettek, benne koresmával, szintén jókarban van még.

A lefolyt ünnepek méltók voltak Gutenberghez; a művelt világ magát tisztelte meg benne. Lefolyásukról már értesültek szaktársaim, e helyütt a szakkiállítást kívánom bővebben ismertetni, mely alkalomra összehordták a legjobbat, mit művészetünk a multban s jelenben létesített.

A kiállítás három csoportba van osztva. Az A) csoportban bemutatott két szedőgépről csak röviden emlékezem meg. A *Linotype* a rajta eszközölt lényeges újítás következtében, a mennyiben egy matriczán két betűkép van s így az antiqua mellett idővesztés nélkül kiemelhető betűt is használhat, tökéletességével a szintén kiállított *Typographot* felülhaladja. Három német gépyárákból kikerült gyorsajtó, fölszerelve

önberakó-készülékkel, ívrendezővel; továbbá különböző fajtájú segédgépek, száraz stereotipia stb. nyert helyet a kiállítás e részében.

A B) csoport a könyvnyomdászat, illetve a sokszorosító művészet terén elért haladást mutatja be. A bécsi, berlini, lissaboni és pétervári államnyomdák remek kiadásaikkal jelentek meg. Testületileg a budapesti főnökegyesület, a mainzi könyvnyomdák és a lipcei *Typogr. Gesellschaft* állítottak ki. Ez utóbbi egyesület az akcezidencia fejlődését az 1860—1900. évig mutatja be elsőrendű német nyomdákából kikerült nyomtatványokkal. Az egyik szekrényben egy zsebnaptár eredeti horitékjának az átalakulását mutatja be. E kis példából is világosan láthattam iparunknak művészetté fejlődését, mint veti le ósdiás, szerény külsejét s ölti magára az egyes korok nyomdászati stíljait.

A magyarok részvevése a kiállításon eléggé népes. Beküldtek: Athenaeum (7 köt.), Budapesti Hirlap (10 köt.), Buschmann (30 nyomtatvány), Franklin (29 köt.), Kunosy V. és fia (9 nyomtatvány), Pesti könyvnyomda r. t. (46 köt. és nyomtatv.), Könyvnyomdászok Szakköre (Évkönyv, Firtinger Nyomdásztörténeti térképe, Grafikai Szemle). Ellentétben e lap mult számában megjelent tudósítással, beküldött dolgáinkkal szerény, de méltó helyet foglaltunk el a többi kiállított művek mellett és tetszetősebbek például a mainzi nyomdák kikerült termékekénél, melyek nem mindegyike tanuskodik a könyvnyomdászat magas színvonaláról.

Érdeklődéssel nézegettem a berlini *Reichsdruckerei* által kiállított, nyomdai jelekből összeállított két térképszedést. Bámulatos türelemmel dolgozhatott szedője e munkán.

Breitkopf és Härtel lipcei cég kiállításában látható az 1765-ik évi dátummal ellátott *Tallesseri* című operának partitúrája, az első, mely mozgatható hangjegyekből lett szedve. Ugyancsak itt látható a cég elődje által kiadott zenekatalogus (1762—74), valamint Mozart *Requiemjének* partitúrája (1800); mindkettő mozgatható hangjegyekkel szedve.

Még *Tiflisből* is találunk egy díszmunkát, melyet a Georgische Gesellschaft für Verbreitung der Volksaufklärung küldött.

Kiváló figyelmet érdemel az aluminium-lemezokről — az u. n. *Algraphie* útján — készült műlapok kiállítása, melyet Scholz József mainzi algrafikai műintézet rendezett. Száz-harmizekét szebbnél-szebb, a legkülönbözőbb irányú s nagyságú képek keretekbe foglalva, melyeknek esinos kiállítású katalógus is készült, hirdetik az *Algraphie* rövid időn belül megtett fejlődését. Ez új eljárás van hivatva a könyvnyomdászatnak, mely napjainkban többé-kevésbé csak a kereskedelmi térre szorítkozik, a kö helyettesítésével annak régi fénykorát visszavarázsolni. A mainzi Gutenberg-ünnepek alkalmából kiadott díszes hivatalos levelezőlap szintén Scholz műintézetéből került ki. Érdekes e levelezőlap előállításához alkalmazott tizenkét színnek egy aluminium-lemezen való külön, továbbá színök egymásra való nyomása szemléltetőleg bemutatva.

Németországból tizenhárom betűöntőde legújabb termékeinek javát hozta el; nem hagyhatom említés nélkül Woellmer berlini betűöntődeje által kiállított tipografiai résztermékekéből összeállított, kifeszített szárnyú sast ábrázoló szedést, mely nemcsak nagy méreteivel (110 cm. széles) imponál, de bemutatja egyszersmind, mily tág tere terjedt a betűöntődék rézmegmunkáló eljárása.

Kedves kis alkotások két, működésben bemutatott miniatűr nyomdagép; a rajtok nyomott nyomtatványt emlékül kínálják a látogatóknak. A festékgyárosok üzleti nyomtatványaikkal vannak képviselve.

A könyvkötők által kiállított remek kötések közt sok magyar műhöz készült díszkötésű táblákkal találkozunk.

A kiállítás C) csoportjában a betűvel nyomtatás első korából származó könyveket őriznek.

Ötödfél század tünt el a végtelenségbe, hogy a nagy mester először róttá össze fabetűit. Első munkája a 42 soros latin nyelvű (Mazarin) biblia folio alakban, melylyel 1455-ben készült el. Sejtette-e, mikor művének első levonata a faprésből kikerült hogy egy történelmi esemény pillanata ez? Hogy az a biblia, mely a hit áldásait viszi lelki megnyugvásul a szívekbe, egyuttal az emberi szellem felszabadulási útján az első harcász is lesz?

Gutenbergnek további két műve, az 1455. évben készült 31 soros és az ugyanez évi 30 soros *Ablassbrief*; valamint a 36 soros bibliának (melyet sok ideig a legrégebbnek tartottak) első kötete, mely még Gutenbergtől való (1455), befejezte Pfister Albrecht Bambergben, szintén látható.

E munkákon kívül még három művel találkozunk, melyek Gutenbergtől erednek: az 1460. évből való *Johannes Balbus de Janua: Catolicon* című, továbbá az 1462. évben eltviliei műhelyéből kikerült két munka. Gutenberg betűivel van nyomva az 1457. évben készült *Missale speciale*, a melynek csak ez az egy példánya ismeretes.

Gutenbergnek tulajdonított munkák hijával vannak a nyomtató, valamint a város megnevezésének.

Az 1457. évben került ki Fust János és Schöffer Péter nyomdájából a *Psalterium*. Első termék, mely a nyomtató megnevezésével jelent meg s a mely munka arról is nevezetű, hogy benne használtak első ízben nyomtatott inecziálét; annakelőtte az inecziálék helyeit üresen hagyták, miket az után kézzel festettek ki. Fust-Schöffer impresszumával az 1465. évig találunk műveket, ezentúl már Schöffer Péter neve szerepel; kiállított művei közül utolsó az 1499-ben megjelent *Reformation der Stadt Worms*.

Strassburgban már az 1460—61. évben jelent meg Menzel János nyomdájából kikerült latin biblia.

Sok városnak első nyomdatermékei közül találkozunk: *Bambergből* Pfister Albrecht 1461, *Boners Fabelbuch Edelstein* című, 101 fametszettel. Többek közt fölemlitem a következőket: *Róma*: Sweynheim Konrád és Pannartz Arnold, 1469; *Velenze*: Jenson Miklós 1471; *Basel*: Richel Bernhard, 1475; *Lübeck*: Brandis Lukács, 1475; *Florenz*: Nicholo di Lorenzo, 1481 (Dante művének első kiadása, fametszettekkel díszítve); *Cettinje*: Crnojevic Iván, 1481; *Lyon*: 1482; *Páris*: Philippe Pigouchet, 1488.

Magyar vonatkozású az 1498. évben Kölnben Martin von Werden nyomtatóműhelyéből kikerült *Michael de Ungaria: Sermones tredecium* című munka.

Fölemlitem az 1493. évben Nürnbergben nyomott *Buch der Chroniken* című 2000 fametszettel megjelent művet. Közélről érdekel bennünket a kilövésekről szóló könyvecske, mely a 17-ik századból való. Címe: *Formatbüchlein, das ist, wie man die Columnen ausschliessen soll*.

A régi könyvnyomtatók termékein feltűnő a tiszta, éles nyomás; mihez járul még az oldalaknak pontos egymásra esése.

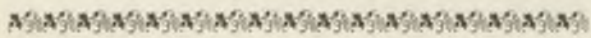
Kiállított még a párisi nemzeti nyomda (*Imprimerie Nationale*); valamint a rajnai (Düren) vakok intézete vakok tanítására szolgáló ábéczés könyveket, térképeket, zene-lapokat különböző modorban.

... És a folyosón ott szerénykedik az egyszerű, igénytelen faprés, melynek szerep jutott a mi márcziusi napjainkban. Méltó helyre került ide; büszkeséggel tekinthet letűnt korok tanúira, bár vele szemben áll a mai kor körforgós, három- s többszínnyomású terméke. Azon gondolkodom: az a bőrkötényes tipografus a faprés mellett nem volt-e nagyobb mester a technika minden vívmányát igénybe vevő mai szedőnél?!

Az ünnepségek lezajlásával — melyek páratlan szépséggel melyen bevésődtek emlékeztembe — búcsút vettem Maínztól, hogy mihamarabb Párisba jussak, mely útról a jövő számban fogok megemlékezni.

Az ünnepnapok, melyekben Gutenberg nagy szellemének áldoztunk, elmúltak; előttünk ismét a munka napjai, a melyekben alkalmunk van művészetet nemesítésén fáradozni. A drágakövet, mit művészetével nekünk örökségül hagyott, csiszoljuk tovább nagy gondnal és szeretettel; emeljük fényét, fejleszszük minél hatalmasabbá Gutenberg dicsőségére!

IFJ. AIGNER ANTAL.

Felhívás és kérelem.

Abból az alkalomból, hogy sikerült körünk részére állandó otthont teremteni, a legutóbbi választmányi ülésen a többek között az az eszme merült fel, hogy üdvös dolog lenne egy szak-könyvtár alapítása.

Tekintve körünk célját, mely a szokásos szórakoztatásokon kívül a szaktársak szakmai tudásának fejlesztését tartja leginkább szem előtt és hogy eme magasztos feladatát minél sikeresebben megoldhassa, ennek főeszközéül elengedhetetlen követelmény egy megfelelő szak-könyvtár megteremtése.

A létesítendő szakkönyvtár, mely az összes grafikai ágakat, valamint nyelvtani munkákat, szótárakat és lexikonokat van hivatva magába foglalni, módot fog nyújtani a t. szaktársaknak, hogy körünk estélyein a felolvasásokon és vitaközeléseken kívül a legkiválóbb szakmunkákat is forgathassa.

Hogy azonban ezt a nagyarányú és nemes feladatot körünk minél fényesebben oldhassa meg, — az előirányzandó könyvbevásárlási budgeten kívül — kívánatos, hogy önzetlen törekvésében minden nyomdász tőle telhetőleg támogassa.

Erre nézve tisztelettel hívjuk fel a szaktársakat, hogy a birtokukban lévő és nélkülözhető bármilyféle grafikai szakmunkát, grafikai folyóiratot, idegen nyelvtant, szótárt, lexikont és nyomdai műtermékeket — akár füzetben, akár kötve — bocsássák az alapítandó szakkönyvtár céljából körünk rendelkezésére.

E tiszteletteljes kérésünk megtételére azért érezzük magunkat felbátorítva, mert vállvetve minden nemes eszközt fel kell használnunk, hogy a szaktudományt mindnyájunknak hozzáférhetővé tegyük, társas életünket vonzóvá teremtsük és az összetartozandóságot közös körünk és közös könyvtárunk által is kifejezésre juttassuk.

A könyvtárt illető küldemények legcélzesebben a Grafikai Szemle szerkesztőségébe (Budapest, Hold-utca 7., Pesti Részvénynyomda) kül-

dendők. A szállítási díjat, vagy a küldöncz díjat szívesen megtéríti körünk.

Az új körhelyiséget szeptember hóban fogjuk ünnepélyesen megnyitni s azért kérjük azokat, kik fentebbi kérésünknek szívesek lesznek megfelelni, hogy b. ajándékaikat minél előbb küldjék meg körünk szakkönyvtára részére.

Minden szaktárs, ki a felsorolt munkákból bármilyet is beküld, nagy hála kötelezi körünket.

Mindezek után kérésünket ismételve, maradunk szaktársi üdvözléssel

a Könyvnyomdászok Szakköre választmánya nevében:

Radnai Mihály,
titkár.

A körhelyiségről szóló szabályzat.

A Szakkör választmánya legutóbbi ülésében tárgyalta és elfogadta az alábbi szabályzatot, melyben a körhelyiségben rendelkezésre álló esték mikénti felhasználása van körülírva. Tagjaink tájékoztatása céljából közöljük e szabályzatot főbb pontjaiban, míg a megnyitőünnepély műsorát és az október havi végleges programot szeptemberi füzetünkben fogjuk közzé tenni.

A havi programot így állapította meg a választmány:

1. Minden hó első szerdáján *felolvasó-ülés*. (Szakdolgozok felolvasása. Miután ez komoly dolog, a nők kizárásával.)
2. A hó második szerdáján *választmányi ülés* tartatik, mely felöleli a választmánynak fentartott ügyeken kívül a jövő havi program összeállítását is. (Természetes, hogy ezen a napon is rendelkezésre állanak a körhelyiségek az összes körtagoknak.)
3. Harmadik szerdán *társadalmi felolvasás*. Oly szépirodalmi, tudományos és társadalmi felolvasás, melyet nők is szívesen hallgatnak. Ezzel egybekapcsolható — különösen a téli hónapokban — tea-, gulyás- vagy másféle soire.
4. A negyedik szerdán *vita-estély*. Szakkérdések, egyleti ügyek, társadalmi, tudományos kérdések megvitatása, esetleg napi események tárgyalása.
5. Minden hó utolsó vasárnapján délelőtt *havi ülés*, melynek napirendjét az adminisztratív ügyek elintézése képezi. A napirend után esetleg egyes újabb szabású dolgok, illetőleg nagyobb szakvállalatok és rokonágak testületileg való megtekintése.
6. Ugyane napon *kedélyes estély*, tánczsal egybekötve. E program végrehajtására és a körhelyiség felügyeletére egy körgazdát (Gyöngyösi Sándor) és két helyettes körgazdát (Schuster Ágoston és Stalla Márton) választotta a kör választmánya.

A körgazda és helyettesei kötelességei:

1. Lehetőleg korán megjelenni a körben, hol a tagok fölött az ellenőrzést végzik; felügyelnek a rendre és képviselik — mint hivatalos személyek — a kört.
2. Kiadják és ismét elteszik a szakkönyveket és lapokat.
3. Rendezkednek az üléseket illetőleg.
4. Végeznek minden egyéb, a körgazdát megillető dolgokat.

A *szakközvettség* gondoskodik: szakdolgozok felolvasásáról és azok előadásáról; az *irodalmi* bizottság: társadalmi, tudományos, humoros felolvasásokról vagy felolvasni valókról; az *irodalmi* és *szakközvettség* kötelessége pedig a vita-

estélyek rendezése, témát adni a vitához, a vitát bevezetni, vezetni és befejezni.

A *vigalmi* bizottság gondoskodik a kedélyes estélyek rendezéséről, és pedig úgy, hogy minél változatosabb műsort nyújtson. Ez estélyek műsora rövid, de tartalmas, változatos legyen, a mely kielégítsen és vonzzon. Elég, ha esti 1/8-tól 10-ig tart. Azután pedig legyen táncz.

A kedélyes estéket látogató nem körtagok esetenként egy korona belépődíjat fizetnek, mely összegért azonban díjtalanul vezethetik be egy vagy két női hozzátartozójukat.

Állandó kültagok (nem nyomdászok) negyedévenkénti egy korona tagsági díjjal léphetnek be, mely azonban őket csakis a körhelyiségek mindenkor látogatására jogosítja.

Pályázati hirdetés.

A Grafikai Szemle 1900. évi címlapja szedésére pályázatot hirdetünk.

A papír alakja a Grafikai Szemle egy oldalának nagysága, vagyis 21 cm. széles és 30 cm. magas. (Álló alak.)

A címlap szövege: „Grafikai Szemle. Szakfolyóirat a grafikai iparágak számára. A Könyvnyomdászok Szakkörének hivatalos közlönye. 1900. Tizedik évfolyam. Szerkesztő Tanay József. Főmunkatárs Firtinger Károly.” (A sorrend esetleg változtatható.)

A modern irányban tartott szedés legfeljebb három színben lehet nyomva és könyvnyomdai úton kell előállítva lennie. Alapnyomást és díszítő anyagokat is csak a könyvnyomdai úton használható anyagokból lehet alkalmazni.

A Könyvnyomdászok Szakkörének szakközvettsége által legjobbnak ítélt munka 40 korona jutalmat kap. A bizottság azonban csakis abszolút becsü munkák felett mond bírálatot.

A jelíges levelekkel ellátott pályaműveket 1900. december 1-éig a Grafikai Szemle szerkesztősége címére (V., Hold-utca 7.) kell beküldeni.

Pályázhat minden magyarországi könyvnyomdász, akár tagja a Szakkörnek, akár nem.

Csak egészen kész munkák, vagy teljesen kidolgozott tervrajzok bocsáthatnak pályázatra.

A pályadíjat nyert munka a Grafikai Szemle tulajdonába megy át s annak sokszorosításáról a szerkesztőség tetszése szerint intézkedik.

Budapest, 1900. augusztus hó.

A Grafikai Szemle
szerkesztősége.

VEGYESEK.

Szíves tudomásul. Tagjaink szíves tudomására hozzuk, hogy a körhelyiség szeptember hó első szerdáján megnyílik (Kerepesi-út, szecsesz-sziós ház, félemelet) és minden szerdán este 1/8 órától a tagok rendelkezésére áll; az ünnepélyes megnyitás azonban csak szeptember hó 30-án lesz.

Figyelmeztetés. Felhívjuk mindazokat, kik a tagsági jegyre pályáztak, hogy a záros határidő szeptember 1-én letelik, tehát pályamunkáikat küldjék be mielőbb a kör titkárához.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve immár *tizenhatodszor* küldi szét előfizetésre való felhívását. Ebben a tizenhat esztendőben benne van az Évkönyv programja: a magyarországi könyvnyomtatók osztatlan bizalma. Ezt a bizalmat akarja az Évkönyv szerkesztősége fokozottabb mértékben kiérdemelni, hogy megizmosodva, megerősödve léphessen be a huszadik századba. Az Évkönyv mindig új, mindig hasznos és maradandó becsű tartalommal lép olvasói elé, úgy, hogy régibb évfolyamainak bármelyike még ma is hasznos olvasmány bárki számára. A naptárbélyeg eltörlésével a *Magyar Nyomdászok Évkönyvének* 1901-iki folyama újra teljes naptári részt ad, még pedig olyat, mely feleslegessé fog tenni minden egyéb más kalendáriumot és a mely nélkülözhetetlen lesz minden szakemberre nézve. Az 1901. évfolyam különben — melynek szerkesztését most is *Tichy Ákos* vállalta el — gazdagság tekintetében még a mult évfolyamot is felül fogja mulni. Alakja olyan lesz, mint a tavalyié, nagy nyolczadrét, s november végén jelenik meg. Előfizetési ára marad a régi, vagyis helyben *1 korona 20 fillér*, vidékre portómentes küldéssel *1 korona 34 fillér*, ajánlott küldéssel *1 korona 70 fillér*, mely összeg helyben a kör bizalmi férőjainál vagy az ívtartóknál, vidéken pedig az erre vállalkozó szaktársaknál tizkrajczáros heti részletekben is törleszthető; a megjelenés után egy-egy példány helyben *1 korona 40 fillér*, vidékre *1 korona 54 fillér*, ajánlott küldéssel pedig *1 korona 90 fillérbe* kerül. Az előfizetési pénzek (vidékről legcélszerűbb postautalványon) a Grafikai Szemle címére: Budapest, V., Hold-utca 7. sz. küldendők. Minden tiz Évkönyv után egy tiszteletpéldányt kapnak a gyűjtők. — Ajánljuk úgy a főnök urak, mint a szaktársak figyelmébe a Szakkör e régi, jó hírnevű vállalatát.

A Typographia kiadóhivatala pályázatot hirdet a lap magyar szerkesztői állására, mely czélra egy próbaczikk megírása van kiírva mint főfeltétel. E próbaczikk legkésőbb szeptember 15-éig küldendők be a pályázó aláírásával *Lipp Károly* (V., Zoltán-utca 11.) címére. A pályázati hirdetmény ekkép hangzik: »A Typographia hetenként egyszer megjelenő politikai lap magyar részének szerkesztői állására pályázat hirdetetik. Az állás heti 12 korona díjazással van egybekötve. A megválasztott szerkesztő a német szerkesztővel egyetemben jogosult a lap szedésére. Egy segédszerkesztő díjazásáról a kiadóhivatal gondoskodik. Pályázati feltételek: 1. Pályázó tartozik egy, legfeljebb 160 petit sor terjedelmű biró próbaczikket írni, melynek tárgya: A szervezkedés hatása a munkásra. 2. A pályázatban részt vehet a magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egyesületének minden tagja, ki szaktársi kötelességének mindenkor eleget tett. 3. A próba-czikk a Typographiában teljes név-aláírással közöltetnek s ennek alapján történik a szavazás. 4. A megválasztott magyar szerkesztő jegyzi a lapot.«

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egyesülete új helyisége augusztus 1-től fogva VII., Klauzál-utca 2. sz. a. van. Telefonszámja 11—94.

A Budapesti Hirlapszedők Köre rokkant-alapja javára, az Ébredés és Arconia dalosegyesületek közreműködésével, augusztus 26-án a Hermina-kerthben (volt Klemens-vendéglő) kerti ünnepséget rendez. A tizenhat számból álló változatos műsor délután 4 órakor veszi kezdetét, mely után tánc következik. Belépődíj 40 fillér.

A Kosmos-nyomda ügye egyre vajudik, nem tud se élni, se halni. Miután a fővárosi nagyobb nyomdák már majd mind egyikkel tárgyalnak a nyomda megvétele miatt, most a Rigler-féle részvénytársaság alkudozik ez ügyben. A Kosmos-nyomda tulajdonát képezett gráci litográfiai intézetet átvette követelése fejében a pitteni papírgyár.

Nyári üdülő szünetet engedélyezett a *Franklin-nyomda* igazgatósága is mindama munkásainak, kik tizenöt éven át tagjai az intézetnek. Ezek — számra nézve huszonheten — négy csoportra osztva, egy-egy heti szünetet élveznek s negyven-negyven korona kárpótlást kapnak elvesztett heti keresetük fejében. A szép telt nem szorul bővebb dícséretre.

Beit és Társa hamburgi festékgyárosok beküldték legutóbb kiadott díszes kiállítású árjegyzéküket. A 45 oldalból álló füzetbe tetszetős figurákon és díszítéseken mutatja be az egyes színárnyékatokat és mindjárt mellettük azok árait is.

A párisi világkiállítás tanulmányozására az Országos Iparegyesület ajánlására elindult ösztöndíjasok között a sokszorosító-ipart *Földes (Feuerlöcher) Ármán* betűszedő, *Helbing Ferencz* körrajzoló s *Herbst Samu* czinkografus képviselik.

A párisi kiállításon a sokszorosító művészetek ágában a következő hazai czégek lettek kitüntetve: Versenyen kívül: Pallas r.-t.; aranyérmét nyertek: Athenaeum r.-t., Első magyar betűöntőde r.-t., Franklin r.-t.; ezüstérmét: Czettel és Deutsch, Hornyánszky Viktor, Kunoss Vilmos és fia, Légrády testvérek, Pesti könyvnyomda r.-t.; bronzérmét kapott: Wittigschlager Károly Pancsován.

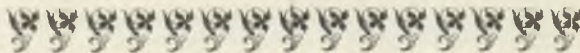
A hirdetésbélyeg eltörlését nagy örömmel fogadták a nyomdatulajdonosok s sokan azt hitték, hogy az egy csapatra megszorítja az újságokat és a hirdető közönséget. A valóságban pedig úgy történt, hogy egy-két újság nagyobb reklámmal néhány apró hirdetéssel szaporította hasábjait és két napilap kishirdetési oldalait naponként még a hirdetésoszlopokra is kiragasztatja. Azonkívül alakult egy *Központi Hirdető* című hirdetés-újság, a mely a hirdetésoszlopok útján akar prosperálni s a mely egyelőre persze nagyobb részt ingyenes hirdetésekkel tölti meg a rendes két oldalt. Azt hisszük, hogy ez is a halvaszületett vállalatok közé tartozik, mert hiszen a ki állást, adás-vevést és más ilyesmit hirdetni akar, az nem dobja ki a pénzt az ilyen reklámozásra, hanem valamelyik tekintélyesebb napilaphoz fordul, a hol természetesen nagyobb eredményeket is érhet el. — A *plakátbélyeg* eltörlésének előnyeit a fővárosban nem élvezhetik úgy, mint a vidéken, mert itt nagy akadály a plakátok kiragasztásának a hirdetés-oszlop drágasága. Ez ezerszer nagyobb adó, mint a plakátbélyeg volt. De van, a mit a fővárosban is kiaknázhathat ezen a réven és ezek a szétosztásra szánt hirdetések és körlevelek, a melyeket most szintén korlátlanul, minden bélyeg nélkül nyomtathat bárki is. A hirdetésbélyeg eltörlése épp a legrosszabb időbe esett, mert mindenfelé nagy a szegénység, kevés a munka, nincs pénz, pang ipar és kereskedelem egyaránt. Az ilyen időben persze apad a hirdető és hirdetések száma is. De az a nagy ipari és kereskedelmi fellendülés, a melynek bekövetkeztét a hirdetésbélyeg eltörlésétől várták, be fog következni fokozatosan, szépen, lassan, mert annak így kell a magyar ember természetébe átmenni, így ment át az újságolvasásvágy is, mely most már rohamosan terjed városban-faluban egyaránt.

Újságkiadók Lapja czímmel havi lapot ad ki a magyar újságkiadók szövetsége, *Rübel László* szerkesztésével. Ha valami, úgy ez az újság bizonyítja legjobban, mennyire szükség van manapság a szaksajtóra, a melyben az egyesek speciális érdekei nyernek kifejezést. Olyan a szaklap, mint a melék családi tűzhely, a melyben bőven, kimerítően beszélhetünk a magunk örömről és bánatáról, azaz a hol elmondhatjuk a magunk baját a nélkül, hogy azzal kellemetlenséget szenvedhetnénk a nagyközönségnek.

A Gutenberg-jubileum alkalmából a bécsi udvari könyvtár kiállítást rendezett régi nyomdai termékeiből, mely folyó hó 4-én nyílt meg és érdekességével folyton magyszámú néző közönséget vonz. Bizony, ezt itt is megtehették volna tipográfiai kincseikkel az akadémia és más hasonló intézetek igazgatóságai.

Benkő László szaktárs e hó elején örökáron megvette a *marosvásárhelyi* ev. ref. kollégium nyomdáját. Kívánjuk, hogy az új tulajdonos alatt, ki a fővárosban a legjobb emléket hagyta hátra, újra virágzásnak induljon a régi jónevű nyomda.

Gutenberg-ünnepségek a vidéken. A *debreczeni* nyomdászok Szakegyesülete e hó 19-én az ottani Margit-fürdőben Gutenberg-ünnepet rendezett. — A *szegedi* nyomdászok pedig szeptember 8. és 9-én akarják megünnepelni nagymesterünk születésének ötszázados évfordulóját.

HIVATALOS RÉSZ.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést haladéktalanul* adjanak tudtul a *Kör pénztárosának*, mert csakis így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

A Szakkör pénztárosának lakása: VII., Csömöri-út 2., III., 15. Ertekezhetni vele naponként délben 1/21—2-ig és este 1/23 óra után.

A *krisztinavárosi szinkör* igazgatója, *Makó Lajos* úr, Köiünk megkeresésére kedvezményes árú jegyeket bocsátott a tagok rendelkezésére.

Kedvezményes jegyárak:

Nagy páholy... .. 8 kor. — fil.	Körszék (I. és II. so) ... 80 fil.
Zsülyeszék 1 » 80 »	» (III. és IV. sor) ... 60 »
I. rendű zártzék ... 1 » 40 »	Karzati zártzék I. so: ... 80 »
II. » » » » 1 » 10 »	» » » » többi » ... 70 »

A kedvezményes árú jegyek váltásához szükséges utalványok *darabonként két fillérért* kaphatók: *Wetnberger Dezső* (Franklin), *Biszton Lajos* (Athenaeum), *Tichy Akos* (Pesti érvénynyomda), *Schuster Agoston* (Pester Lloyd), *Belzky Antal* (Államnyomda), *Harsányi János* (Légrády), *Novitzky N. László* (anyaegylet) u. a. k. és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VII., Csömöri-út 2., III., 15.).

Kedvezményes jegyek a Magyar Színházba.

A Magyar Színház igazgatósága Köiünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

I. Erkély 2 kor. — filléres helyet 1 kor. 20 fillérért.
I. » » » » 60 » » » » 1 » » » » »

A jegyek vasárnap és ünnepnapokon nem érvényesek.

Utalványokat (minden helyre külön, *darabonként 4 fillérért*) kaphatnak a Szakkör tagjai *Rencsisovszky Ferencz*nél (VII. ker., Csömöri-út 2., III., 15.), *Novitzky N. László*nál (anyaegylet) és *Tichy Akos*nál (Részvénynyomda).

A városligeti szinkör igazgatója, *Feld Zsigmond* úr, szintén engedélyezett kedvezményes árú jegyeket. Ehhez való utalványok ugyanott kaphatók, hol a budaiak. Az árak következők:

Földszinti páholy ... 7 kor. — fil.	Oldalföldszint ... — kor. 80 fil.
I. emeleti » » » » 5 » — »	I. em. erkély 1-ső sor 1 » — »
I. rendű zsölye ... 1 » 60 »	I. » » » » többi sor — » 80 »
II. » » » » » » 1 » 20 »	

Vasárnap és ünnepnapokon lehetőség szerint.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszedésénél a lehető legnagyobb szigorot és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszedett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direktre vagy postán, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldőncz útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztároshoz (VII., Csömöri-út 2., III., 15.) lehetőleg minden hó 10—12-ig.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Telefon 62—79.

Államilag kedvezményezett első magyar KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

Kitüntetések:

Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892.
Mill. kiállítás Budapest 1896.

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

Telefon 56—64.

Gyár, iroda és raktár:
IX. ker., Márton-utca 19. szám.

Készít legjobb minőségű illusztráció-, ujság-,
mű-, díszmű- és mindenféle színes festékeket.

Patent gelatin hengeranyag.

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ✪ Kenczék. ✪ Koromégetés.

Umido, könyvnyomdászoknak nélkülözhetlen nedvesítő-szer vezérképviselősege.

A Rákóczy tanár-féle **Betű-tisztító-só**

a legjobb és legolcsóbb mosószer.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. viz,
régi » 10 » » veendő.

Ára: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: 46 korona, 100 kilogrammon alóli megrendelésnél 50 korona, engedmény nélkül, bérmentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyomdák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek, Pallas irodaimi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t., Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir. állományomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügyvédi nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton, Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda és T. stb., stb.

RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VII. ker., Miksa-utca 17. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapestén.

Féltői kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden tekintetben megfelelőnek találván, mint kitűnő mosószerrel mindenkor a legmelegebben ajánlhatjuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.

Tanay, művezető.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

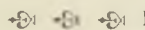
WÜSTE F.

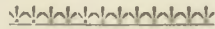
Iroda és raktár:

Budapest, VI., Király utca 60. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való fekete és színes, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár.

 Kence-gyár.

MERT: a terpentint teljesen helyettesíti; a betűket nem marja és mégis újra mossa; a betűmosó kezeinek ártalmatlan; kezelése a legegyszerűbb.

BÖLE JÓZSEF ←

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
Stáhly-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butoraszatlosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadtnak és pontosan eszközöltetnek.

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYÁR-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EGYEDÜLI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTÓJA.

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utca 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

A Grafikai Szemle papirosa raktárából való.

Színes papírok *Luxuspapírok*

Lemezek és fénylemezek

Ítatóspapírok *Kartonpapírok*

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antikva-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotíp-pépnek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűtlen mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindennemű teljes tömöntődei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.

Trocken-Stereotypie

Wien
IV., Paniglgasse 17/a.

*Könyv- és
újság-nyomdáknak
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő

Tanczer József

Budapest
VI., Gyár-utca 62.
Telefon 28-32.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Súlyom-utca 13.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, főkéretesbített fölcser- és körbenforgó réshajtogató készülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépek, 2 festék-szerkezzettel, 2 vagy négy festékdörzsölő hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő résköszörülők-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-sajtók.

Könyvnyomdai rézisajtók.

Tömöntődei berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akczió-sz-gyorsajtók.

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett jutányos árért eladó.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYÁR RAKTÁRA

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papírok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-
és VIRÁG-
SELYEMPAPIROK.

Merített író-, ólmány-
és könyvpapírok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

REPRODUKÁLÓ-MŰINTÉZET

PHOTO-CZINKOGRAFIA

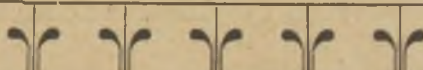
WOLLITZ
MANFRÉD

TITKON
18-99

AUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
→ GEMIGRAFIA
4-SZÍNŰ NYOMÁS
PHOTOITOGRAFIA

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

GÉP-, ÉRCZ- ÉS FA-FELSZERELÉSI GYÁR.

Carmine Hugó, Bécs

A GRAFIKAI IPARÁGAK
ÖSSZES SZÜKSÉGLETI
CZIKKEINEK RAKTÁRA.

FŐKÉPVISELETE:

Brendler és Fiai, betüöntő,
Bécs

Kast & Ehinger, G. m. b. H. —
Stuttgart

König & Bauer, Würzburg

Hugo Koch, Leipzig

August Fomm, Leipzig

cégeknek.

VII., Burggasse 90.

Alapított 1878-ban.

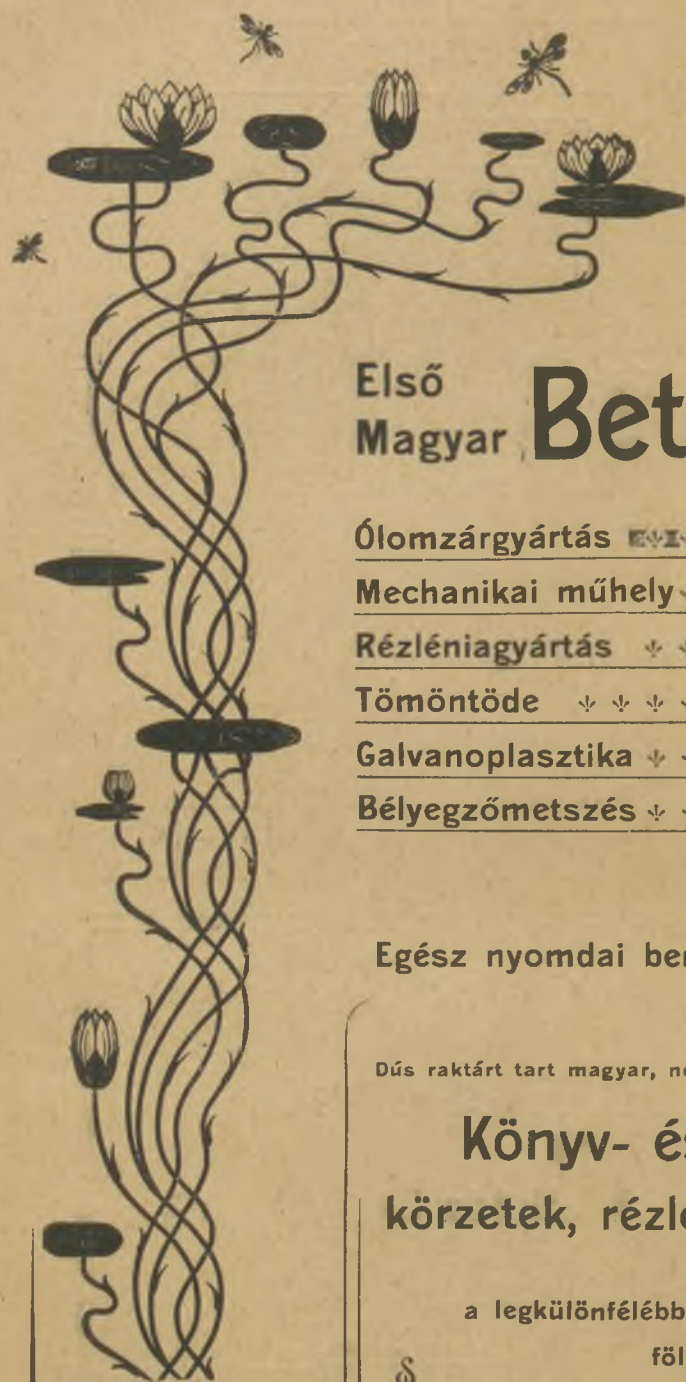
Kérem, mielőtt szükségletét fedezné gépek vagy
egyéb nyomdai cikkek bevásárlásában, gyáramat,
mely ma a legnagyobb az egész monarchiában,
szívesen meglátogatni, vagy írásbeli ajánlatot kérni.

Magyarországi képviselő:

Nádor Lajos

Budapest, IX., Rákos-u. 13.

Telefon

23—70.

Első Magyar **Betűöntőde**

Ólomzárgyártás ❖❖❖

Mechanikai műhely ❖

Rézléniagyártás ❖ ❖

Tömöntőde ❖ ❖ ❖ ❖

Galvanoplasztika ❖ ❖

Bélyegzőmetszés ❖ ❖

Részvény- Társaság

BUDAPEST

VI., Dessewffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan
és gyorsan fogatosítatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

**Könyv- és címbetűkben,
körzetek, rézléniák és kizárásokban,**

továbbá

a legkülönbébb építmények és egyéb nyomdai
fölszerelvényekben.

UJDONSÁG!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA.